

መቃበለት ወዚረት ዐድል ፎዝያ ሃሽም

መተርጅማይ: ሙስ መንደር

ኤረትሮፕ ሓዳስ

ውዛረት ዐድል “ቃኑን ውበኝ ወጠን” ሐንቴለ ትብል ስቅራት: ምን የም 6 -11 ዲሰምበር ለአተላሌ ሲምፖዝዩም ትወዴ ህሌት። ከእለ ሳምን ቃኑን እበ ለከሰስ: ወዚረት ዐድል አሰይዶ ፎዝያ ሃሽም ለሀቡቱ ተውዴሕ አወላይ ክፋሉ እግል ንቀድም እግልኩም ከወዚረት ፎዝያ ተውዴሕ ዲብ ተህይብ ከእነ ትብል።

በሊስ “እሰልፍ እብለ መናሰበት እለ: እተ ለከሰሱ ወበዐል ምልክዮቱ ላቱ መጅተማዕ ሐብሬ እግል ነሀብ ወነአትሐላልፍ እብ ውዛረት እዕላም ለተሀየቤነ በክት ሐምድ። እለ ሳምን ቃኑን እለ እብ ጅንሰ ሐዳስተ። ጽበጠ ህዬ: ክእሉል ናይለ እት ለትፈናተ አውቃት ገብእ ለጸንሐ ጅህድ ፍገራት ቱ። ቀደም እለ ለገብአ በሐስ: አከቦት ረአይ ወተጅርበት መጅተማዕ ዲብ ቃኑን እት ሕሳብ ለተአቱ: ወእግለ ለረከብናህ ፍገራት ለትከሰስ ሐብሬ እተ ሸዐብ እግል ነሐልፍ: መጅተማዕ ለአሳሱ ተርቲብ እዳረት ቃኑን እበ ለቡ ዐገል እንገይስ ጸንሐነ። ሰበት እለ: እትለ ሳምን እለ ጸብታሙ ለህሌነ በርናምጅ: ምን ሸዐብነ ረአይ እግል ንርከብ እንዴ እምቤቱ። አስክ እለ እንገይስ እቡ ለጸነሕነ: እብ መሻረክት ናይ ሸዐብ: ልትሸቄ ለጸንሐ ቀዋኒን ዐድል: ዕላመት ናይ ነባሪነ: ታሪክነ: ወወጠንዮትነ ሰበት ገብአ: ናይ እለ ኩሉ ወራታት ረአይ ምን መጅተማዕ እግል ንርከብ እንዴ እምቤ ለአትበገስናህ: ወምን እለ ወሐር እምበል አትካራም እግል ለአተላሌ ለአመመ ሲምፖዝዩም ቱ። እለ ህዬ ክም መበገስ እት ኩሉ መጅተማዕ ክም በጼሕ: ናይ ሰልፍ ወዕላቱ እግል ኒበል እንቀድር”።

ሰአል: ስቅራት እለ እግል ሳምን ለለአተላሌ በርናምጅ: ቃኑን ውበናእ ወጠን” ትብል። ከእለ ስቅራት እለ እብ ከአፎ ተሐሬት? እት ፍገጌ ቃኑን ውበናእ ወጠን ለህሌት ዕላቀት ህዬ ሚተ፤

በሊስ “ክል ዶል እብ ክሱስ ወጠን ንትሃጌ እንዴ ህሌነ እብ ፍንቱይ ዲብ ኤረትሮፕ: ሸዐብቱ ለእምብል። ሸዐብ ለተሐቅፍ ወጠን በህለትና ቱ። ብናእ ወጠን ልትበህል እንዴ ህለ ህዬ: ስያደት ወሕሽመት ናይለ ምልክዮት ሸዐብ ላቱ ቃኑን አውለውየት ለረትብ: ምን ምተሐት አስክ ለዐል ዲብ ኩሉ ወራታት: ምልክዮት ናይ ሸዐብ ለአከደ: ምስል ታሪክለ ሸዐብ ለገይስ ወእግል ወጠንዮቱ

ወጅንሰዮቱ ለለአደምቅ ወለለአሰብቅ፡ ወራታት ብናእ እቅትሳድ ስያሰት ወእጅትማዕየት እብ ክምኩም ምን እንረኤ፡ ዲብ ደንጎብ ዲብ ቃኑን ልትሐየብ። ምን ሐረስ እሊ ክምሰለ ዲብ ለዐል ለእቤለ፡ ስያደት ቃኑን እምብል እንዴ ህሌነ፡ ናይለ መጅተማዕ ጅንሰዮት፡ ታሪክ ማራስ፡ ዓዳት ወነባሪ ለሸሬሕ ቱ። ስያደት ቃኑን እምብል እንዴ ህሌነ ምስለ ክደማት ለለአህይብ ሙአሰሳት ፍርድ ለልትጸበጥ ወምስለ እብ ዶል-ዶሉ ለልትረኤ ዛህራት ለልትቀያየር ኢኮን። ከእሊ ቃኑን እሊ ለሚልካዩ ሸዐብ ሰበት ገብአ፡ እብ መርሐለት-መርሐለቱ እብ ለወጠን ትሂርር እብ ለህሌት መርብይ እንዴ ልትመራሕ፡ ለገብእ ካድም ወጠን፡ ስያደት ወምልክየት ቃኑን ሸዐብ ለለአክድ፡ ዲብ ብነእ ወጠን ተረት ዐባይ እግል ተህሌ እግሉ፡ ምን መደት ግድለ ታሕሪር እንዴ አንበተ አስክ እለ፡ ወጠን ዲብ በኔ ወለዐምር ወሸዐብ ዲብ ለአፍህም፡ እግል መጅተመዕ እንዴ ወክለ ልትክደም እብ ለጸንሐ ቃኑን ዐድል፡ በዕሉ ወሚልካዩ ለሸዐብ ክምሰልቱ፡ አውለውየት እንዴ ሀብነ እንሸቁቡ ለህሌነ ዐገልቱ። እሊ እምብል እንዴ ህሌነ ክም አምሳል እግል ንሸርሑ ለእንቀድር ብዙሕ ብነ።

ዲብ ቃኑን ንትሃጌ እንዴ ህሌነ የምክን፡ እተ እስትዕማር ሀይሌ-ስላሴ ለዐለ ዲብ መደት ምን እንረኤ፡ ለቀዋኒን እግል ሸዐብ ወክል ሚ ኢወክል እሎም ለከስስ እት ገብእ ሕነ ላኪን፡ ክምሰለ ለእቤለ ኦርት ሸዐብነ ለወክል፡ ናሱ ለመልኩ፡ ወዲብ ለአትሓይሱ ሸቁቡ ለጸንሐ ቃኑን ምን አበን ጀደን ለዐለ ቃኑን ቱ። ምስለ ለመጽእ መራሕል አትሳናዩ ወአደቃቡ ኢገብእ ምን ገብእ፡ ዔማቱ ምን ዓዳት ወነባሪ መጅተመዕ ለልትበገስ ቃኑን ቱ። መሰለን፡ ዲብ አርበዓታት እት ፍንጌ እንግሊዝ ወጥልያን ሐርብ ገብእ እንዴ ህለ፡ አብዕቦታትነ ወአበውነ፡ እግል ለአትመቃርሐም ለቀድር ናይ ናሶም ቀዋኒን ፍርድ፡ ዲብ እግሎም ለትትረተዕ አካን ለአፈግሮ ወፈዓልዮቱ ወሕሸመቱ እብ ዐመል ለአርኡ ዐለው። እሊ ሚ በህለት ቱ ምን እምብል፡ ለገብእ ለዐለ ሐርብ፡ እሎም ለከስስ እንዴ ኢገብእ፡ ቅድየቶም ቅድየት ሐቅ አዳም ወቅድየት ቃኑን ክምተ ለለአሰብት ዓዳት ወነባሪ ቱ። ከሸዐብ ኤረትርዮ፡ ናዩ ምልክየት፡ ምስል ታሪኩ፡ ነባሪሁ ወሐዳሩ ለገይስ፡ ዐዳለት ለለአክድ፡ እብ መፋህመት ሕበር ለልትሐሸም ወለልትሓየስ፡ ዲብ ዐመል ለልውዕል፡ እግሉ ለመስል፡ ዲብ ሕሸመት ሕድ ለረከዘ፡ ምን ሕድ ተጃርብ እንዴ ነስእ ለጠወረዬ ቃኑን ዐለ እግሉ። ከቃኑን አው ዐድል ዲብ ኤረትርዮ ናይ አማነት ወእምነት ጋርቱ። እሊ ዓዳት ዐድል እሊ ዲብ ብናእ ወጠን እንተርጅሙ እንዴ ህሌነ፡ ዲብ ነባሪነ፡ ዓዳትነ፡ ታሪክነ፡ ሐዳሪትነ፡ ወሕሸመትነ ለለአተንክብ፡ ናይ ሸዐብ ዔማት ቅዝር ወአስል ዓድል ለቡ፡ ቃኑን ጸንሐ እግልነ። የምክን እተ ለተሐለፈ ሂራር እለ ወጠን ገሌ አሸናክ እሊ ለእምቤሉ ቀዋኒን ቤት-አበ፡ ኢተአዝ እግል ኒበል ኢእንቀድር። ከእሊ ህደፍ ሳብት እለ፡ የምክን እተ ዲብ ሳምን ቃኑን ለልትቀደም አውራቅ ዝያደት እግል ልትወዳሕ ሰበት ቱ፡ ዲብ ተፋሲሉ እንዴ አቴኮ ወቅት እግል አብዴ ኢሐዜ። ምናተ ለእግል ንወደሑ ወነአድምቁ ነሐዜ ለህሌነ ህደፍ፡ ሕሸመት ነባሪ መጅተማዕ ዲብ ኤረትርዮ ታክያት አሳስ ክምቱ፡ ወእሊ ዲብ መንበረት ብሕተ ልግባእ ወመንበረት ሕበር ዶሩ ውቁል ሰበትቱ ሕነ፡ ብናእ ወጠን እምብል እንዴ ህሌነ፡ ዕላመት ጅንሰዮት ወወጠንየት ዲብ አከደት ዐዳለት እጅትማዕየት ዶል ትሰብቅ ወትትደቀብ፡ እት አከደት ስያደት ወጠን ለህሌት እግሉ ተረት ሰኒ ዐባይ ሰበት ገብአትቱ ለቃኑን ወብናእ ወጠን ለእምቤ። ከለ ሰቅራት እብ ክምሰል እሊ አሰባብ ተሐሬት ወላመ ብናእ ወጠን ወዐዳለት ህዩ እብሊ ለሸረሕኩዉ አሰባብ ልትቃረቦ ወልትመሳነው”።

ሰኣል እሊ ማሕበር-ትማት እሊ ሳምን እብ ተማመ እግል ለአተላሌቱ። ከለዲቡ እግል ልትቀደም ዱሉይ ለህለ ጽበጥ ሚ ቱ፤

በሊስ “ለዲብ ሲምፖዝዮም ለልትቀደም ወራታት ወመሓደራት ዲብ እሊ እሸርሑ ለጸንሐኮ ጋራት ለአተንከበ ክቱባት እብ ገበይ ሰሚናራት ለልትቀደም ህለ። ለቀደም 14ይ ወ15ይ ክፈል ዘመን ለጸንሐ ወአስክ እለ እኩብ ለህለ ቀዋኒን ቤት አበ፡ ገሌሁ እብ በህል ሌጠ እብ አፍ እንዴ ልትሐላለፍ ለጸንሐ፡ ገሌሁ ለትከተበ ወለተአከበ ቃዋኒን ሰበት ዐለ፡ ዲብ መደት ግድለ ታሕሪር እንዴ ህሌነ እግል ሐድ 10 ሰነት ለገብእ ወቅት ለነስአ ታያን ወሚመዮት ቃኑን ለከስስ ጸበጥ፡

ክምሰሌሁም እግል ሐድ 7 ሰነት ለገብእ ወቅት እተ ለወዴናሁ ወራታት፡ ለዲብ ነባሪና ወዓዳትነ ለሀለ ለመድ፡ እተ ቃኑን አክል አዩ ሽሮሕ ክም ሀለ ለወዴሕ ጽበጥ ለከምክምቱ። ለገብአት ጋሪት ትመጽእ እንዴ ህሌት ለዴማተ ነባሪ ቱ።

እግል ምን ቱ ለወክል፡ እብ አዩ መርበይ ልሂርር ሀለ፡ ምን እግል ልጠውርቱ፡ ለእግል ነአክቡ ወነሐፍዝ ዲቡ ለብነ አሽናኩ እስውቱ፡ አትሒያስ ለለአትሐዝዩ ሚ ወሚ ወአክል አዩ ቱ፡ ዓዳትነ ወሰዋልፍነ ዲብ ቃኑን አክል አዩ አቴናሁ ወትነፋዕናቡ ለከሰስ ጽበጥም ሀለ። እብ እንክር ብዕድ ህዩ፡ ዲብ መደት ግድለ ታሕሪር ለዐለ ጀሃዝ ዐድል ለአፍገረዩ ቀዋኒን ዐለ። እሊ ወሳይቅ እሊመ አዳም እግል ልርአዩ ወልቅርኡ፡ ፈጅር እግል አጅያል ክም መርጃዕ እግል ንትነፋዕቡ፡ ዲብ ደንጎበ ህዩ ምን አዋጅ ዕልብ ሐቴ ናይ ሰነት 1991 እንዴ አምበትነ አስክ እለ አዜ ለህሌነ ዲብ መደት ዝያድ 300 ለገብእ አዋጃት ወቀዋኒን ሀለው እግልነ። እሊመ አዳም ክም ልትነፋዕ ምኑ ወለአመሩ ሌጠ እንዴ ኢገብእ እግል ፈጅር ክም ክሩይ ርዝቅ መርጃዕ እግል ልግባእ ክምቡ ለሰዴ ወለለሐብር ውራቅ እግል ልትቀደም ቱ። እምበል እሊመ ወራታት እጅትማዕዮት እግል ለህሌ እግልና ቱ። እሊ አሽቃል እጅትማዕዮት ለእምብሉ ሚቱ፡ እግል ዝክረት እሊ ዋዕለ እሊ እብ አጀኒት ነአይሽ ለልትቀደም ዕፌ እግል ለህሌ ቱ። እብ ተውሳክ ኦሮት ክፋለ ዋዕለ ሽትል ዕጨይ ቱ። ሽትል ዕጨይ ሽቅል እጅትማዕ ሌጠ እንዴ ኢገብእ ሽቅል ብናእ ወማር ቱ። ምስል ዓፍዮት ለገይስ ተበርዓት ደም ወወራታት ርያደትመ ተለይቶለ ማሕበር ጎማት ቱ። እሊ ሌጠ እንዴ ኢገብእ፡ ዲብ ታሪክነ ዓዳትነ ወነባሪነ ለረከዝ አምር ዓም ለከሰስ ጽበጥም ሀለ እግልነ። የምክን እሊ ኩሉ ለእቤሉ አርእስ እበ ለከሰስ፡ ታሪክነ፡ ዓዳትነ፡ ሰዋልፍነ ወቀዋኒን ክል ዶል ዲብ ውራሰት ሰበት ለአተንክብ፡ ወለህይክ ምን ለህይ እንዴ ወርሱ ለአተላሌ ሰበት ጸንሐ፡ እትለ መደት እለ ዲብ ውዛረት ዐድል እበ ለህለው ሽባብ ዌርሰት፡ ዝያድ 75% ምን እትዱልያም ለህሌነ ሽቅል እም ለትዳለ ወለልትቀደም ክምቱ እት እገር ገበዩ እግል እሽራሕ እፈቱ። ብዕድ ሽዑብነ እት ደሚሩ ናይ ድያናቱ ወአማነቱ፡ ምስል ታሪኩ ወወጠንዮቱ ለልትጸበጥ ክብት ቃኑን ወሕሽመት ለመልክ ሽዑብ ቱ። ከሚ በህለትና ቱ፡ ውርስ ቃኑን ዲብ ኤረትርዮ፡ ምልክዮት ሜራስ ዓዳት ቃሊ ቱ። መጅተማዕነ ምስል ድያናቱ፡ ታሪኩ፡ ሰቃፊቱ ወዓዳቱ ለገይስ ቃኑን ዐድል ለምልክ ሽዑብ ቱ። እሊ ቃኑን እሊ ህዩ እምበለ ሽዑብ ሜልካይ ብዕድ አለቡ። ፈህም ሽዑብ ኤረትርዮ ዲብ ቃኑን ዐዳለት ቆሪነ ለቡ ጋር ቱ።

ሐቁመ እብ ገበይ ቃኑን ወዐዳለት ሌጣቱ ለለሐዝዩ። ክም መጅተማዕነ እግል ቃኑን ዐድል ለጣዬዕ ወለለሐሽም ሀለ እግል ኒበል ኢእንቀድር። ዲብ አርበዓታት ወሕምሳታት ሐቅ ሽዑብ ኤረትርዮ እብ ዳቅባም ዐለም እንዴ ትከደደ ሕርዮትነ ወስያደትነ እተ ለትከላእነ ዲቡ ወቅት ምን እንረኤ፡ ሽዑብነ ዲብ ቀደም መጅተማዕ ዐለም እንዴ በጥረ እብ ገበይ ወካይሉ ሐቁ እብ ዐድል ለጠለበ ወክርንቱ እግል ሕሽመቱ ወሕሽመት ቃኑን ለአስመዐ ገቢል ዕጉል ወላብብ ቱ። ከእለ ናይ ስያደት ወምልክዮት ቃኑን ልእከት እለ፡ እተ ወቅት ለህይ ሌጠ እንዴ ኢትገብእ፡ ሽዑብነ ዲመ ለዳፌዕ ወሐቁ ለጣልብ እበ ስለል ምን ተህሌ፡ ቃኑን ወዐድል ሌጣ ተ። ሰበት እሊ፡ ዐድል እት ቀበትነ ምን ናይ ሰነዋት ረዩም እንዴ አምበተ ንትመቃረሕ እቡ ለጸነሕነ ሐዳረትነ ወታሪክነ ለለአክድ ዕላመት ቱ። ኦሮት መጅተማዕ ሀለዮቱ ወአተላለዮቱ እግል ለአክድ ገብእ ምን ገብእ እሰልፍ፡ እብ ቃኑን ሐቁ እግል ለአክድ ቡ። መሰለን ዲብ መደት ግድለ ታሕሪር፡ ሰውረት ኤረትርዮ ሰነት አዳም ታምም ለኢበጽሐው አጀኒት ነአይሽ ዲብ ሐርብ ኡቲት ኢተአምር። እግልሚ ምን እምብል፡ ሀደፍለ ሰውረት፡ ሐቅ ሽዑብ እብ ቃኑን ወአዐዳለት አከደት ሰበት ዐለ። እሊ እግል ኖሱ ናይለ መደት ለህ እግል ልትዘከር፡ እግል ልትወረስ ወልትሐፊዝ፡ ወእግል ልትደረስ ለወጅቡ ቃኑን፡ ለመድ፡ ዓዳት፡ ነባሪ ወታሪክ ዐዳለት ቱ። እሊ ህዩ ገሌሁ ለትከተባ ወለተአከበ ገብእ እንዴ ሀለ፡ ለበዝሐ ክፋሉ ላኪን፡ እብ ውራሰት በህል አፍ ሌጠ ምን ግም እት ግም ልትሐላለፍ ለጸንሐ ለቀለ ቃኑን ዐድል ቱ።